

Lenkai teigia diakritinių ženklų į dokumentus negalintys įrašyti ir po teismo sprendimo

D [diena.lt/naujienos/lietuva/politika/lenkai-teigia-diakritiniu-zenklu-i-dokumentus-negalintys-irasyti-ir-po-teismo-sprendimo-1081969](https://www.diena.lt/naujienos/lietuva/politika/lenkai-teigia-diakritiniu-zenklu-i-dokumentus-negalintys-irasyti-ir-po-teismo-sprendimo-1081969)

Jurgita Andriejauskaitė, BNS

Kaip sako lenkų bendruomenės atstovai, net ir teismams priėmus palankius sprendimus dėl nelietuviškų diakritinių ženklų, jų įrašyti į asmens dokumentus nėra techninių galimybių.

„Lietuvos teismai jau priima sprendimus, kuriais leidžiama rašyti su vadinamaisiais šalutiniais diakritiniais ženklais, t.y. nelietuviškai, bet ir įsiteisėjus sprendimui jis negali būti šiuo metu įvykdytas“, – spaudos konferencijoje Seime ketvirtadienį sakė „Europos žmogaus teisių fondo“ teisininkė, advokatė Lilija Semaško.

Nuo gegužės 1 dienos Lietuvos įsigaliojo įstatymas, pagal kurį Lietuvos piliečio vardas ir pavardė asmens dokumentuose tam tikrai atvejais galės būti rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis be diakritinių ženklų.

Pasiekė pergalę teisme

Dėl teisės originaliai rašyti savo pavardę teisme bylinėjosi politologijos mokslų habilituotas daktaras Jarosławas Wołkonowski. Birželio 1-ąją Vilniaus miesto apylinkės teismas leido rašyti vardą ir pavardę su raide, kurios nėra lotyniškoje abėcėlėje.

Teismas nurodė, kad valstybinės institucijos turi technines galimybes atlikti pavardės įrašus rašant lietuviškos abėcėlės raides su diakritiniu ženklu.

Jis teigė jau 30 metų kaskart keisdamasis pasą vis bandydavęs savo pavardę parašyti originaliai, tačiau sulaukdamas neigiamo atsakymo.

P. Peleckio / BNS nuotr.

„Valdininkas pasakė, deja, negali užrašyti w ir ł, paprasčiau, kad parašytų, kodėl negali to padaryti. Parašė trumpą sakinį – neturime tokių raidžių. Pasakiau, kad yra tualetas ir ant durų kabo dviguba W. Tai ant durų galima, o į pasą negalima“, – sakė J. Wołkonowski.

Parašė trumpą sakinį – neturime tokių raidžių. Pasakiau, kad yra tualetas ir ant durų kabo dviguba W. Tai ant durų galima, o į pasą negalima.

A. Palinskos teigimu, palankių teismo sprendimų buvo ir daugiau. Pavyzdžiui, už Vengrijos piliečio ištekęsiai lietuviui buvo leista pavardėje naudoti o raidę su dviem taškais viršuje.

Nesama techninių galimybių

Anot L. Semaško, nuo kovo mėnesio senjojo gyventojų registro duomenys buvo perkelti į naują registro duomenų bazę, kuri turi kitokią koduotę.

„Nauja koduotė nepalaiko nelietuviškų diakritinių simbolių įrašymo ir atvaizdavimo, neleidžia ir išimtiniais atvejais įrašyti nelietuviškų rašmenų, todėl jei nežinomas šiai sistemai žodis būtų įrašytas koku nors būdu, sistema neleistų atsirastų klaustukas pavardėje“, – teigė L. Semaško.

Teisininkė teigė, jog Registrų centras jai nurodęs, jog būtina pakeisti koduotę. Toks pakeitimas truktų apie dvejus metus ir kainuotų apie du milijonus eurų.

Teisininkė patarė asmenims, besikreipiantiems dėl vardo ir pavardės rašybos originalo kalba į teismus, tai daryti kompleksiskai ir kreiptis visos šeimos vardu, kitaip teisę į pakeitimą turės tik asmuo, kurio vardu teismas tenkins tokį prašymą.

Ragina įtraukti į įstatymą diakritinius ženklus

„Šiomet priimtas įstatymas dėl originalių vardų ir pavardžių rašybos turi būti keičiamas siekiant įtraukti ir diakritinius ženklus“, – sakė viešosios įstaigos „Europos žmogaus teisių fondas“ teisininkė Agata Palinska.

Seimo narės Beatos Petkevič teigimu, dabar galiojantis įstatymas dėl pavardžių rašybos ne visiems vienodai lygus.

„Norėtusi, kad prieš teisę visi būtume vienodi. Kai bus sutvarkyti techniniai nesklandumai Registrų centre, bus priimta diakritinių ženklų pataisa, labai norėtusi, kad tas dalykas vardo ir pavardės rašymo būtų depolitizuotas, nes per daug laiko viskas trunka“, – teigė B. Petkevič.

Jos žiniomis, nuo gegužės, kuomet įsigaliojo naujasis vardų ir pavardžių rašybos įstatymas lotyniškais rašmenimis, buvo gauti 82 prašymai dėl pavardės keitimo.

Registrų centras: reikia sisteminių sprendimų

Kaip BNS informavo Registrų centras, asmenvardžių su kitų kalbų diakritiniais ženklais klausimą institucija kelia jau mažiausiai dvejus metus, kai tik teismuose buvo pradėti nagrinėti asmenų prašymai pakeisti jų asmenvardžius asmens tapatybės dokumentuose.

Pasak Registrų centro, iki tol ilgą laiką nebuvo suformuota nuosekli ir aiški teisinė praktika, nebuvo nuoseklumo teisės aktuose. Neskundžiamą sprendimą tokioje byloje priėmus Lietuvos Aukščiausiajam Teismui, centras kreipėsi į Teisingumo ministeriją su prašymu šį klausimą spręsti sistemiškai.

„Registrų centro tvarkomi registrai ir informacinės sistemos buvo sukurtos palyginti seniai, todėl jose naudojama asmenvardžių koduotė neleidžia tinkamai atpažinti asmenvardžių, kuriuose yra rašmenys su nelietuviškais diakritiniais ženklais. Kad registruose ir informacinėse sistemose nekiltų nesklandumų dėl tokių asmenvardžių įrašymo, būtina jose įdiegti šiuolaikišką koduotę UTF-8“, – pranešė įmonė.

Preliminariais Registrų centro skaičiavimais, vien tik Teisingumo ministerijos valdomuose registruose ir valstybės informacinėse sistemose koduotės keitimo darbai pareikalaus apie 2,5 mln. eurų investicijų ir užtruktų apie dvejus metus.

Duomenis iš Registrų centro tvarkomų registrų ir informacinių sistemų gauna ir kitos valstybės ir savivaldybių įstaigos, kurios, pasak institucijos, taip pat turės investuoti į savo prižiūrimų sistemų atnaujinimą.

Teisingumo ministerija: situacija vertinama

Teisingumo ministerija pripažįsta, kad šiuo metu naudojama koduotė pritaikyta tvarkyti duomenis lotyniško pagrindo rašmenimis su kitų kalbų diakritiniais ženklais, todėl nėra techninių galimybių vykdyti įsiteisėjusius teismo sprendimus, susijusius su kitų kalbų su diakritiniais ženklais asmenvardžių rašymu.

Ministerijos teigimu, šiuo metu Gyventojų registro duomenų bazėje yra galimybė išsaugoti ir teikti kitoms valstybės informacinėms sistemoms ir registrams tik duomenis lotyniškais rašmenimis (raidėmis w, x, q) be diakritinių ženklų. Tam, kad būtų išspręsta ši problema, būtina pakeisti Gyventojų registro ir kitų su juo susijusių, taip pat ir kitų institucijų valdomų, registrų ir informacinių sistemų koduotę.

„Šiuo metu vertinama, ar būtų reikalingi pakeitimai ir kitose informacinėse sistemose bei aiškinamasi dėl galimo finansavimo šaltinio“, – BNS pranešė ministerija.